

Kurmaca Dünya'yı Değiştirir Mi?, 28-30 Kasım 2019, Paris, Fransa

La Fiction change-t-elle le monde ? Does Fiction change the World?

Bülent ÇAĞLAKPINAR¹

¹Dr., İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Fransız Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye
Chercheur postdoctoral à l'Université Paris Diderot – Paris VII dans le cadre de programme international de bourses de recherches postdoctorales (2219) financé par le TUBITAK.

ORCID: B.Ç. 0000-0001-8714-9745

Corresponding author:

Bülent ÇAĞLAKPINAR,
İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü,
Fransız Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı,
İstanbul, Türkiye
E-mail: bulent.caglakpinar@istanbul.edu.tr

Submitted: 03.12.2019

Accepted: 04.12.2019

Citation: Caglakpinar, B. (2019). Kurmaca Dünya'yı Değiştirir Mi?, 28-30 Kasım 2019, Paris, Fransa. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi - Studien zur deutschen Sprache und Literatur*, 42, 77-80.
<https://doi.org/10.26650/sdsl2019-0019>

SIRFF
並構
ISFFS

Congrès de fondation
de la Société internationale de recherches
sur la fiction et la fictionnalité (SIRFF)

**La Fiction change-t-elle
le monde?**

Does Fiction Change the World?

**28-30
novembre** november

28 novembre 2019 - 28 November 2019
EHESS — 105 Boulevard Raspail 75006 Paris

29 novembre 2019 - 29 November 2019
Maison de la recherche — 4 rue des Irlandais 75005 Paris

30 novembre 2019 - 30 November 2019
University of Chicago Center in Paris — 6 rue Thomas Mann 75013 Paris

Uluslararası Kurmaca ve Kurmacasallık Araştırmaları Derneği'nin (*La Société Internationale des Recherches sur la Fiction et la Fictionnalité*) (S.I.R.F.F.) / (*The international Society for Fiction and Fictionality Studies*) (I.S.F.F.S.) *Kurmaca Dünya'yı Değiştirir Mi?* başlıklı kolokyumu Françoise Lavocat, Alison James ve Akihiro Kubo tarafından 28-30 Kasım 2019 tarihleri arasında düzenlendi. Kolokyumun ilk günü Sosyal Bilimler İleri Araştırmalar Okulu'nda (*Ecole des hautes études en sciences sociales*) (EHESS), ikinci günü Araştırma Evi'nde (*Maison de la recherche*), üçüncü günü ise Chicago Üniversitesi'nin Paris Merkezi'nde gerçekleştirildi.

Birinci gün "Kurmaca: farklı anlamlar, farklı kelimeler?", ikinci gün "Kurmaca Dünya'yı Değiştirir Mi?" üst başlıklarına, son gün ise kurmaca üzerine yapılan projelerin tanıtımına ayrıldı.

Toplamda üç davetli konuşmacının yer aldığı kolokyumda, York Üniversitesi'nde görevli Richard Walsh "Premises for the diachronic and comparative study of fictionality" başlıklı konuşmasında kurmaca teriminin tarihsel gelişimini ve farklı anlamlandırılması üzerinde durarak karşılaştırmalı bir bakış açısı sundu. Kurmacanın tarihsel tanımlarının farklılık göstermesine yola açan ögenin öznenin, temaların, formların ya da kurmaca stillerin gelişimi olmadığını, göreceli olarak az ele alınan kurmacanın kendi iletişim gücünün olduğunu ileri sürdü. Walsh kurmacanın evrensel bir edinç olarak tanımlandığında asıl sorunun kültürel bir değişkenin aynı zamanda nasıl evrensel olabildiği olduğunu belirtti. Çalışmasında terimin daha ilerisine giderek bu soruna cevap bulabilmek için birtakım önerilerde bulundu.

Birinci ana bölüm içerisindeki "Aynı şey için farklı kelimeler ya da farklı şeyler için aynı kelime mi?" alt başlığında kurmacaya ait terimler ve bunların anlamları üzerinde duruldu. Araştırmacılar edimsel (pragmatik) ve antropolojik bir yaklaşım ile kurmacanın söylem formlarını inceleyerek sanatsal ve edebi yaratma formları, kurmaca kelimelerin 10. yüzyıl Japon eserlerindeki yansımaları, orta çağ dönemi Japon edebiyatı eserleri aracılığıyla gerçekliğin kurmacalığı, edebi gerçek (*fait littéraire*) ve edebiyatsallık (*litterariness*) kavramları konularında bildiri sundu. İkinci alt başlık olarak belirlenen "Kurmaca kelimesi ve kavramı: anlamlar, kullanımlar, figürler" paralel oturumunda kurmacanın farklı anlamlarda değerlendirilmesine, söz konusu terim ile roman tarihi arasındaki sıkı ilişkiye, roman ile kurmaca kelimelerinin birbiri yerlerine kullanılmalarına gidecek kadar yakın kabul edilmelerine, *mise en abyme*'in kurmacaya ait bir anlatı şekli olmasına ve 20. yüzyıl sonu Japon edebiyatında önem kazanan "métfiction" ve "sur-fiction" kelimelerine dair çalışmalar paylaşıldı. Öğleden sonraki "Tarihsel, kültürötesi ve disiplinlerarası bakış açıları" alt

konusunda hukuk/yasa sistemlerinin ancak kurmaca verilerle desteklendiğinde gerçek dünyayı değişime götürecek eleman olarak değerlendirilmesi, kurmacanın nasıl hukuku biçimlendirmesi, yasaların nasıl gerçekdışı metinlerden faydalandığı ve hayal gücü ile olan ilişkisi ele alındı. Günün “Ortamlararasılık ve performans” alt başlıklı oturumunda, kurmacanın gücünün ya da kapasitesinin çizgi roman örneği üzerinden aktarılması ve tiyatro, sinema veya televizyon gibi günümüz insanının yoğun bir biçimde kullandığı yazılı olmayan kurmaca modelleri konularının kolokyum sorunsalı kapsamında incelenmesi oldu.

İlk günün kapanışı York Üniversitesi’nden gelen diğer davetli konuşmacı Gregory Currie’nin “A promise of knowledge: literature as thought experiment” konusundaki görüşlerini diğer araştırmacılarla paylaştığı konuşmasıydı. Bazı “düşünce” deneylerinin başarılı olmasından sonra, kurmaca hikayelerin bilgiye ulaşmada kullanılan yöntemlerden biri olarak kabul edildiği üzerinde duran Currie, hayal gücüne dayalı öğrenmede en güvenilir alanlardan birinin edebiyat olduğunu gösteren nedenleri ortaya koydu ve bazı örnekler sundu.

İkinci günün ilk ara başlığı olan “Toplu fikirlerin değiştirilmesi” bölümünde orta çağdan 18. yüzyılın son çeyreğine kadar olan dönemdeki farklı coğrafyadaki saraya ait belgeler, dini belgeler ya da filozofların politik metinleri aracılığıyla kurmacanın toplulukları nasıl etkilediği anlatıldı. Devamında ise tesadüf/şans kavramının kurmaca dünyada nasıl çalıştığı ve gerçek dünyadaki durumu ile bir benzerlik olup olmadığına ve bilimkurgu romanlarında görsel gerçekliğin kurmacayla ilişkili “sanal gerçeklik” olarak adlandırılan yeni bir evrene evrildiğine dair görüşler dile getirildi. Aynı günün “Kurmaca ve siyasal eylem” alt başlıklı paralel oturumlarında ele alınan teriminin, siyaset, ekolojik, politik ve sosyal söylemler ile olan ilişkileri, Arjantin Edebiyatı ağırlıklı eser örnekleriyle incelendi. Bu edebiyata ait kurmaca ve belge/doküman türlerinin arasında yer alan bir “metin bütüncesinin” özellikleri ve sınırları üzerinde duruldu. Son bölümde kurmacayı bir tür direnme formu kabul eden feminist kuramlar, kurmaca tiyatro eserlerinin siyasal düzlemde millet kavramına olan katkısı ve çağdaş dünyadaki hayal gücüne dayalı yapıtların (*Harry Potter*, *Hunger Games*, vs.) hayranların bağlılıkları ve angaje olmaları sayesinde gerçekçi bir değer kazanmaları etik ve politik bağlamda değerlendirildi.

Son davetli konuşmacı olan Leeds Beckett Üniversitesi’nden Anna Abraham “The World in my mind” başlıklı konuşmasında epistemolojik olarak kurmacanın Dünya’yı değiştirip değiştirmediğini inceleyebilmek için altı temel soru belirlediğini ve bu sorulara muhtemel bir cevaplar listesi oluşturmak için psikoloji, psikiyatri ve nöroloji alanlarındaki teorik ve

ampirik çalışmalardan faydalandığını dile getirdi. Araştırmacı hazırladığı sorularla kurmaca ile gerçek ve gerçekdışı arasındaki ilişki, muhtemel etkilerin veya değişikliklerin hangi şartlar altında olduğu, hangi farklı medya türlerin nasıl algıyı değiştirdiği ve kurmaca dünya ile gerçek dünya arasındaki farklardan neler ve nasıl anlaşıldığı konularını inceledi.

İkinci günün "Kurmaca ve kurmacadışı, bilgi ve kültür" olarak belirlenen alt başlığında kurmaca türünün bilgiyi ve kültürü aktarmada aldığı rol, toplumsal ve sosyal sorunların tespiti ve olası çözümleri için kurmacanın bir araç olarak kullanılması ve kişinin kendi değişimindeki etkisi konularındaki çalışmalardan bahsedildi. Roman, söylem ve kültür kavramları arasındaki ilişki gerçeğe dayalı roman (*novel*) bağlamında incelendi. Kurmaca eserlerde yer alanlara inanılmasa da gerçek duygular yarattığı ileri sürülerek bu paradoksal durumun nasıl oluştuğu konusu *Game of Thrones* dizisi örneğiyle irdelendi. Bu kurama tekil bir açıklama verilmesinin doğru olmadığına altının çizildiği bir çalışmada, genellikle yanlış anlaşılan kurmaca ile gerçek arasındaki bağın en aza indirgenmesine dair fikirler beyan edildi. Ögleden sonraki "Kurmacanın içindeki kurmaca etkilerinin gösterilmesi" başlıklı paralel oturumunda kurmaca bir eserde hikâyenin ana konusunun oluşturulması Yuri Lotman'ın olaydizim kuramıyla incelendiği bir bildiri sunuldu. Bir araştırmacı "gerçek yazar", "gerçek olmayan yazar" ve "gerçek olmayan anlatıcı" kavramlarını semantik ve epistemik yönleriyle ele alırken bir başkası da kurmacanın dönüştürücü gücünü 18. yüzyıldan 21. yüzyıla yayılan bir eser seçkisi örnekleriyle hazırladığı konuşmasını yaptı. Son bölümde ise kurmacanın güldürü yönü, okuyucu üzerindeki etkisinin hangi boyutlarda olduğu önce "öldürücü/tehlikeli kurmacalar", ardından da kötü ya da iyi hissi oluşturan yapısı modern roman örnekleri aracılığıyla dinleyicilere aktarıldı.

Kolokyumun son gününde İtalya, Japonya, İngiltere, Fransa, Almanya ve Danimarka'da kurmaca teorileri veya kurmacanın ana konulardan biri olduğu çalışma laboratuvarlarının ve projelerin tanıtımı yapıldı. Alandaki uzman kişiler gelecekteki projeler ve olası işbirlikler için fikir alışverişinde bulundu.

Avrupa'nın farklı ülkelerinden elliden fazla araştırmacının katıldığı kolokyum, kurmaca kavramının disiplinlerarası bir bağlamda birçok kuram ve yöntem ışığında incelendiği zengin bir bilimsel toplantı olarak geçti. Kurmacanın gücü ve etkisi roman ağırlıklı olmak üzere çizgi roman, tiyatro, film, dizi ya da reklam gibi medya araçlarına ait örnekler ve incelemeler vasıtasıyla bu alanda çalışan diğer araştırmacılar ve ilgi duyan kişilerle paylaşıldı. Kapanış oturumunda yeni yaklaşımların ve görüşlerin bundan sonraki çalışmalar için yol gösterici nitelikte olduğu konusuna vurgu yapıldı.